

Sprawozdanie z ogólnopolskiej konferencji naukowej „Jan Paweł II w Tajlandii”

W dniu 7 grudnia 2017 r. na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie (dalej: UKSW) odbyła się ogólnopolska konferencja naukowa pt. „Jan Paweł II w Tajlandii”. Organizatorem wydarzenia był Instytut Dialogu Kultury i Religii UKSW oraz Instytut Papieża Jana Pawła II w Warszawie. Spotkanie wpisało się w cykl konferencji, w ramach których badacze i eksperci przyglądają się międzykulturowemu znaczeniu dorobku Jana Pawła II.

Temat wydarzenia poświęcony został 21. podróży, którą w ramach oficjalnych wizyt dyplomatycznych i podróży apostolskich papież odbył w 1984 r. Na jej trasie znalazły się różne obszary i kraje, takie jak: Alaska, Korea Południowa, Papua-Nowa Gwinea, Wyspy Salomona oraz Tajlandia. Spotkanie zostało poświęcone temu ostatniemu krajowi, gdzie wizyta odbyła się w dniach 10-11 maja 1984 r.

Konferencję otworzyli rektor UKSW ks. prof. dr hab. Stanisław Dziekoński oraz dziekan tamtejszego Wydziału Teologicznego, ks. prof. dr hab. Piotr Tomasiak.

Jako pierwszy głos zabrał nuncjusz apostolski w Polsce abp. Salvatore Pennacchio. Dostojny prelegent przedstawił przekrojowo historię stosunków dyplomatycznych pomiędzy Stolicą Apostolską a Królestwem Tajlandii. Zauważył, że wzajemne kontakty kulturowe zostały nawiązane stosunkowo wcześnie, ponieważ rozpoczęły się wraz z pracą misyjną jezuitów, których obecność zaczęła się w tym kraju w XVII w. podczas pontyfikatu Klemensa IX. Zakon ten był dobrze widziany w pałacu królewskim monarchy tajlandzkiego, lecz od jezuitów oczekiwano przede wszystkim popularyzacji nauki europejskiej (szczególnie astronomii), co z powodzeniem czynili przedstawiciele Kościoła katolickiego. Referent podkreślił, że znaczenie katolików w edukacji Tajlandii jest duże do dnia dzisiejszego. Szkoły prowadzone przez Kościół w tym kraju cieszą się takim prestiżem, że wśród ich absolwentów zdarzają się członkowie panującej tam rodziny królewskiej. Nuncjusz zwrócił także uwagę na to, że stosunki między katolikami a dominującymi w tym kraju buddystami są bardzo dobre i nie kładą się na nich cieniem kwestie kolonialne, ponieważ chrześcijaństwo nigdy nie było w Tajlandii kojarzone z religią białych Europejczyków, których wpływy w tej części Azji były ograniczone. Arcybiskup zwrócił także uwagę na godne podziwu okazywanie głębokiego szacunku dla osób starszych w kulturze i religii tajlandzkiej. Podkreślił także, że współcześnie praca misyjna w Tajlandii jest pełna wyzwań, szczególnie w północnej części tego państwa.

Jako następna głos zabrała przedstawicielka ambasady Królestwa Tajlandii w Rzeczypospolitej Polskiej, pani minister Thachaphorn Suntrajarn. Dyplomatką zapoznała słuchaczy z podstawową faktografią demograficzną i etniczną Tajlandii. Jest to kraj liczący obecnie 68 milionów osób. Ustrój polityczny, jaki w nim przyjęto, to monarchia konstytucyjna. Dominującą religią w państwie jest buddyzm ścieżki *theravada* (odłam tej religii dominuje w południowych krajach Azji), który wyznaje około 90% mieszkańców. Liczącą się mniejszością kulturową są także muzułmanie (5%), hindusi, sikhowie. Chrześcijanie stanowią około 1% całej populacji, przy czym oprócz katolików działają tu również protestanci (m.in. baptyści czy Kościół Chrystusa). Radca ambasady podkreśliła, że konstytucja Tajlandii gwarantuje wolność wyznaniową, tym samym każdy obywatel tego państwa ma prawo wybrać sobie religię, jaka mu odpowiada. Zdaniem pani minister, zauważył to także Jan Paweł II podczas swojej wizyty w 1984 r., ponieważ stwierdził, że Tajlandia jest „krajem wolności”. Dyplomatką zwróciła uwagę na to, że katolicka mniejszość ma istotny udział w modernizacji społecznej kraju. Przypomniała, że wśród uchodźców, którzy przybywali do tej części Azji w latach 60. XX w., było wielu chrześcijan. Według prelegentki Jan Paweł II był wybitną postacią i jako głowa Kościoła katolickiego, i jako lider o szczególnej osobowości, a swoje przesłanie kierował nie tylko do samych katolików, ale także ludzi różnych wyznań i kultur, chcących krzewić pokój na świecie. Po zakończeniu części teoretycznej zaprezentowano krótki film, który w przystępny sposób pokazał życie religijne i świeckie współczesnej Tajlandii.

Kolejną osobą, która wystąpiła w czasie tej sesji, była dr hab. Joanna Grela z Uniwersytetu Jagiellońskiego. Zapoznała uczestników konferencji ze specyfiką kultury i religii tajlandzkiej. Prelegentka przedstawiła liczne przykłady obyczajowości buddyjskiej. Przyjętą praktyką kulturową jest tam tak zwane składanie „darów pożywienia”, które wierni przekazują mnichom buddyjskim. Ponieważ duchowni w tej religii nie mogą niczego posiadać na własność, otrzymują pożywienie w postaci jałmużny od świeckich buddystów. Jak wynika z wypowiedzi prelegentki, zwyczaj ten bardzo dobrze funkcjonuje w tym kraju, a wierni chętnie przekazują specjalnie przygotowane wiaderka z żywnością przygotowaną dla mnichów; obserwację tę potwierdza zaprezentowany podczas wykładu materiał fotograficzny. Religioznawczyni odniosła się również do innych obyczajów buddyjskiego społeczeństwa. Należą do nich na przykład rytuał „usuwania pecha”, czyli oparty na filozoficznej doktrynie karmana (prawa przyczyny i skutku) sposób oczyszczania się wiernych ze swoich grzechów i przewinień, z pomocą polewającego ich wodą duchownego. Duże znaczenie w zachowaniach wiernych mają także akcje moralizatorskie kleru buddyjskiego, szczególnie takie, w których nakłania się wiernych do porzucenia nałogów, takich jak: alkoholizm, hazard czy rozwiązłość. Mnisi przygotowali specjalny „park tematyczny” z figurami, ilustrującymi rodzaje kar piekielnych, jakie czekają na wiernych, którzy nie dbają we właściwy sposób o czystość swoich umysłów. Zdaniem prelegentki, wpływ mnichów na życie społeczeństwa w Tajlandii jest znaczący. Widać to na przykład w zwyczaju, praktykowanym przez młodych mężczyzn, z których każdy przed podjęciem pracy

lub założeniem rodziny powinien odbyć przynajmniej trzymiesięczny pobyt w klasztorze, pogłębiając swoją duchowość i moralność.

Po przerwie rozpoczęła się druga sesja konferencji. Jako pierwszy przedstawił swój referat dr Juliusz Iwanicki z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Prelegent przedstawił wyniki swoich badań, dotyczących wspomnień i nawiązań do podróży Jana Pawła II, jakie znajdują się we współczesnych zasobach internetowych. Zauważył, że rozwój sieci przypadł na lata 90. i pierwszą dekadę XXI w., zatem w czasie wizyty Jana Pawła II w Tajlandii, w 1984 r., nie można było jeszcze rejestrować świadectw odwiedzin papieża w Azji w mediach społecznościowych. Niemniej jednak współczesne portale, takie jak Facebook, Twitter, Pinterest czy główna wyszukiwarka Google, przechowują wiele zdjęć oraz zarchiwizowanych artykułów, komentarzy i wspomnień dotyczących tej wizyty. Dla współczesnych użytkowników ważnym miejscem pamięci o obecności papieża w Tajlandii jest pomnik Jana Pawła II, stojący w pobliżu katedry katolickiej w Bangkoku. Wielu pielgrzymów i turystów robi sobie w tym miejscu zdjęcia i zapisuje je w wyżej wspomnianych mediach społecznościowych. Ślady pobytu papieża w tym kraju można znaleźć także w witrynach internetowych Washington Post, stronach popularyzujących aktywność i nauczanie Jana Pawła II. Juliusz Iwanicki zaznaczył także, że postać papieża z Polski jest obecnie popularna w internetowej kulturze popularnej i należy do autorytetów także w środowiskach młodych katolików, korzystających z zasobów sieciowych, co potwierdza wykorzystany podczas jego wystąpienia materiał ilustracyjny.

Następnym prelegentem był ks. dr hab. Piotr Piasecki z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Przedstawił on perspektywy dialogu chrześcijańsko-buddyjskiego z perspektywy filozoficznej i teologicznej. Do spotkania mnichów buddyjskich z biskupem Rzymu doszło w latach 70. XX w., kiedy to przyjął ich u siebie papież Paweł VI. Stanowisko Jana Pawła II wobec tej religii było pozytywne, chociaż pewne krytyczne uwagi doktrynalne zawarł on w książce *Przekroczyć próg nadziei*. Odnosił w niej, że buddyzm, pomimo iż jest religią, to filozoficznie ma skłonności do ateizmu (brak w nim wyraźnej koncepcji Boga osobowego). Zdaniem prelegenta, istnieją jednak przesłanki do dialogu między chrześcijaństwem a buddyzmem. Obydwie religie praktykują pewne formy ascezy i rozważają tajemnicę istnienia, tego co najważniejsze dla istoty ludzkiej. Niektórzy buddyści znają naukę chrześcijańską i odnoszą się do wybitnych świętych duchowości katolickiej, takich jak św. Jan od Krzyża, Tomasz à Kempis czy Teresa Wielka. Również katolicy interesują się religiami Wschodu, czego przykładem jest życie Thomasa Mertona, zgłębiającego nauki buddyjskie z perspektywy chrześcijańskiej. Zdaniem badacza, istnieją jednak również poważne różnice, o których nie można zapominać w dialogu tych dwóch religii. Najważniejsze jest praktyczne podejście do medytacji. Dla chrześcijanina istota tej praktyki tkwi w zwracaniu się ku Bogu, pogłębianiu relacji z Nim poprzez różne rodzaje medytowania. Dla buddysty takiego celu nie ma, głównym punktem odniesienia staje się u niego własne wnętrze i umysł. Niemniej jednak możemy mówić o pewnej wspólnotocie doświadczeń mistycznych w religii katolickiej oraz buddyjskiej.

Trzecim prelegentem w drugiej sesji był ks. dr hab. Zdzisław Struzik z UKSW. Opowiedział on słuchaczom o personalistycznych podstawach filozofii i teologii Jana Pawła II, do których papież odwoływał się podczas swojej wizyty w Tajlandii. Biskup Rzymu nauczania nie kierował tylko do mieszkańców tego kraju, lecz zwracał się do wszystkich ludzi na świecie. Papież z Polski wiele miejsca poświęcił problematyce emigrantów, niezmiernie istotnej w świecie współczesnym. Prelegent streścił główne elementy nauki głowy Kościoła katolickiego na ten temat. Emigranci mają swoją przyrodzoną godność i powinni być gościnnie przyjęci, gdyż są ofiarami zła oraz konfliktów. Jednocześnie uchodźcy muszą się także przystosować do życia w nowym kraju, respektując zasady i obyczajowość kultury państwa, w którym goszczą. Jeśli chcą, mogą także powrócić do swoich ojczyzn, o ile mają taką możliwość. Zdaniem prelegenta, katolicyzm w Tajlandii rozwinął się w ciągu ostatnich kilku dekad, co można zauważyć dzięki stopniowemu wzrostowi liczby wiernych w tym kraju. Jak podsumował badacz, chrześcijanie muszą dawać przykład wszystkim, wierząc, że Chrystus żyje i cały czas działa w naszym świecie. Referent zwrócił również uwagę na to, że podczas odwiedzin Tajlandii w 1984 r. Jan Paweł II powierzył ten kraj Matce Bożej w specjalnym nabożeństwie.

Ostatnim prelegentem na konferencji był ks. dr hab. Wojciech Kluj z UKSW. Podsumował on różne kluczowe punkty historii stosunków watykańsko-tajlandzkich. Współczesne relacje rozpoczęły się w 1897 r., wraz z wizytą ówczesnego króla Tajlandii u papieża Leona XIII. Wizyta ta miała jednak charakter półprywatny z uwagi na ówczesne realia polityczne we Włoszech. W latach 30. XX w. tajlandzcy wysłannicy, przy okazji kanonizacji św. Jana Bosko w Watykanie, zostali przyjęci również przez ministrów Mussoliniego. Kolejną fazą stosunków dyplomatycznych było przyjęcie gości z Tajlandii przez papieża Jana XXIII, a wreszcie w latach 80. wizyta Jana Pawła II w tym azjatyckim kraju. Podczas protokołu dyplomatycznego we wzajemnych relacjach starano się nie mówić na „ty” do drugiej osoby, gdyż w kulturze tajlandzkiej nie jest to dobrze widziane (a po części takie zwracanie się wymusza specyfika języka angielskiego).

Po zakończeniu ostatniej prelekcji ks. prof. Wojciech Kluj, w imieniu organizatorów, podziękował wszystkim uczestnikom za przybycie i wyraził nadzieję na powstanie stosownej publikacji, w której znajdą się materiały konferencyjne.

Beata Iwanicka
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Wydział Teologiczny